

PAPER DETAILS

TITLE: Kur'an'da Resul ve Nebi Lafizlari

AUTHORS: Isa YÜCEER

PAGES: 0-86

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/179726>

KUR'AN'DA NEBİ VE RESUL LAFIZLARI - Nabi and Rasul in the Holy Qur'an -

Doç. Dr. İsa YÜCEER

Yüzüncü Yıl Ü. İlahiyat Fakültesi

myyuceer@yahoo.com

Abstract: *The Holy Qur'an underlines the concepts of Nabi and Rasul in order to connote a messengership between God and His creatures, and to make this tradition viable it provides us with many historic and historical examples of the prophets. What the humans are wished for is just to pay attention to the message and listen to the lessons which have been transmitted from the lives of these prophets, underscoring the very message that they are not but the reminders of the eternal and permanent realities which are intended jus for the merits of humanity.*

Key Words: *Nabi, Rasul, demonstration of Messengership, Revelation.*

Giriş

İnsanlık tarihinde inanç ilk insanla birlikte devam eden bir süreçtir. Peygamberler inancın temsilcileridir. Her dönemde onların karşısında inkâr eden kesim çıkmıştır. İnkârcıların varlığı peygamberleri üzüp çile çekmelerine sebep olsa da, inkârın devam etmesi gibi inanç da devam etmiştir.

İman ve inkâr birbirinin alternatifidir. İnsanlar bunlardan birini seçerler. Bu husus insanların kendi hür iradeleri ile gerçekleşir. Şayet bu olmaz da baskı yoluna gidilirse nifak ortaya çıkar. İnsan inancı kendi aklını kullanarak deliller ışığında kalbi mutmain olarak seçer. İnancı seçen kimse ona gönül verir ve gereklerini yerine getirir. İnanmış insanın önemli bir özelliği ise inancın hazzına erdiği için onu başkalarıyla paylaşmak istemesidir. Bunun gerçekleşmesi için davet, tebliğ, irşat, nasihat, iyiliği emir kötülükten alıkoyma gibi yollara başvurur. Hedefi iyiliğin yaygın hale gelmesi ve güzelliklerin başkalarıyla paylaşımıdır.

Burada temel sorun inkârcılardadır. Bunların bir kısmı inkârı tercih etmekte ve bunu hayatında prensip edinerek yolunu bu çizgide sürdürmektedir. Bunlardan önemli bir kesim ise inkâr etmekle kalmamakta, inanç ve inancın mensuplarına karşı tavır almaktadır. Bu konuda en belirgin tavır engellemedir. İnancın yaygın hale ve ileri düzeye gelmesinden rahatsız olmakta ve bunu önlemek için yapabileceği hiç bir şeyi ihmal etmemekte, inancı durdurmanın yollarını bulup onun önüne geçmeye çalışmaktadır.

İnkârcılar da çoğu kez inananların hatalarını bulup, bunları özellikle abartılı şekilde dile getirerek inancı kötüleme yolu izlemektedirler. İnancı seçenler peygamberler dahil kendilerinin kabahatsiz olduğunu iddia etmemişlerdir. Özellikle Hz. Peygamber kendisinin beşer olduğunu her vesile ile dile getirmiştir. Bunun anlamı insanın peygamberde olsa bazı kabahat, zelle, hata ve kusurlarının olabileceğidir. Fakat burada sorun inkârcıların inanç mensuplarını suçlayarak inkârı haklı çıkarma ve inancı geçersiz hale getirme çabalarıdır. Bunlar tarih boyunca inancı durdurma girişimlerini her ortamda ve her fırsatta sürdürmüşlerdir.

Peygamberlerin yöntemi inkârcılar ne kadar güçlü olursa olsun, kendi sahip oldukları inancı insanlarla paylaşmaktır. Bu arada inkârcılar alay etmek/istihza, moral bozma, engelleme, tehdit, hatta canına kıyma gibi pek çok yollara başvurmuşlardır. Kur'an kıssaları bize bu konularda önemli örnekler sunmaktadır.

Kur'an güçlü inkârcılardan tarih boyunca tüm gücünü inancı önleme yolunda kullananlardan örnekler sunmuştur. Bunların imkânlarına bakıldığı zaman peygamberler ve onlarla beraber olan müminler o güce sahip değillerdir. Fakat bir şekilde inancın da yoluna devam ettiği görülmüştür.

Burada esas olan inanç karşıtlarına cevap verme, onların ortaya attığı şüpheleri giderme, insanların zihninde oluşan inanç karşıtlığını ortadan kaldırma ve doğruları paylaşmaktır. Kelam tarih boyunca bu görevi üstlenmiş ve en doğru vesileleri kullanarak inkâra karşı inancı savunma mücadelesi vermiştir. Peygamberlerin tamamı inkâra karşı tüm varlıklarını kullanarak doğruları insanlara iletme yolunu izlemişlerdir. Aynı yöntem Hz. Peygamber ve onun yolunda olanların da metodudur. İnanmak ve inkâr insan fiilidir. İnsan kendi tercihini bunlardan birini seçerek o yönde kullanmaktadır.

Nebi ve resul Kur'an'ın temel kavramlarından. Allah'ın kulları içinden seçip gönderdiği bu şahsiyetlerin doğruluğunun ispatı, onların getirdiği mesajın alınması kulun asıl görevi konumundadır. İnsanlara sunulan hidayetin kabul edilmesi beklenen bir tavidir. Muhalefet edenler bir takım mülahazalarla karşı çıkmışlardır. Bu insanlar kullar arasından seçilmiş, üstün değerlere sahip, pek çok meziyetleri bulunan insanlar için örnek ve önder kimselerdir.

I-KUR'AN'DA NEBİ LAFZI

1- Kur'an'da Nebilerin Amelleri ve Vastıfları

Nebe' ve türevleri; haber ve bunun farklı kullanımları bu anlamı ile Kur'an'da sıklıkla tekrarlanarak vurgulanmıştır. Haber, haberleşme, eskilerin haberleri gibi farklı ifadelerle yer verilmiştir.¹

¹ Bakara 2/3,33; Al-i İmran 3/44; Tahrim 66/3; Yusuf 12/15, 36-7,45, 102; Tevbe9/ 64, 70, 94, 105; Kehf 18/13, 78, 103; Al-i İmran 3/15,49; Maide 5/14, 27, 60, 48, 105; Hac 22/72; Şuara 26/6, 21, 69; Ankebut 29/8; Lokman 31/15, 23;Yunus 10/18, 23, 53, 7; Ra'd 13/33;

H. Muhammed'den Önce Nebilerin Gönderilişi: Hz. Muhammed'den önce de nebi ve resuller gönderilmiştir. Şeytan onlara beşeri arzular telkin etseler de Allah peygamberlerini kendi himayesinde tuttuğu için şeytanın işleri iptal edilmektedir (Hac 22/52). Allah ayetlerini peygamberinin kalbine yerleştirmektedir. Şeytanın vesveseleri onları saptıramamaktadır. Onlar tebliğ görevlerini Allah'ın koruması ile kusursuz olarak yerine getirmektedir. Onlar kendi çabalarıyla dürüst, iyi, ahlaklı, doğru insanlar oldukları gibi Allah da özel bir görev verdiği bu kimseleri muhafaza etmektedir.

Önceki Kavimlerin Nebileri: “Daha önce gelen milletlere nice peygamberler gönderdik” (Zuhruf 43/6) ayeti geçmişin genel değerlendirmesini yapar. Sayı, isim ve yer verilmeksizin geçmişte yaşamış toplumlara pek çok nebinin gönderildiğini belirtir. Bunlar da gönderildikleri yerlerin halkına karşı sorumlu oldukları görevleri yerine getirmiş, medeniyetin oluşmasına katkıda bulunmuşlardır

Nice Nebilerin Gönderilişi: Peygamberler gönderildikleri toplumlarında doğruları sunduklarında onlara karşı çıkanlar ve engellemek isteyenler olmuştur. Mücadelenin sonunda bu nebiler savaşmak zorunda kalmışlar, bunun dışındaki seçenekler ve uğraşlar fayda vermemiştir. Onların inkârcılara karşı savaşında taraftarları vardı Bunlar inanmış kimselerden oluşuyordu. Bunlar Allah yolunda fedakâr kimseler olup gevşeme göstermeyen, zaafı olmayan, sabırlı kimseler olma vasıflarıyla övülmüşlerdir (Al-i İmran 3/146). Onlar peygamberin yetiştirdiği seçkin kimselerdir.

Savaşması ve Ganimetlere Karşı Tavrı: Savaşlarda elde edilen ganimetler konusu peygamberlerin hassasiyetle üzerinde durduğu hususlardandır. Onlar emanete riayet ederler. Mal ve meta toplama gibi bir arzuları olamaz. Ayetler ihanet edenlerin günahını hatırlatır (Al-i İmran 3/161). Hz. Muhammed ve ondan önceki peygamberlerin haksızlıklar konusunda titizlikleri bilinmektedir. Ayetler uyarılar yapmıştır.

İnkârcılarla Savaşı: Toplumda peygamberi inkâr edenler ve iman etmiş görünen münafıklar olagelmıştır. Peygamberler onlara karşı mücadele vermekle emredilmiştir. Onlar iyi davranışlardan anlamadıklarında sert tavır alma yöntemi sunulmuştur (Tevbe 9/73). İnkârcılara henüz dünya hayatında ahirette karşılaşacakları cezalar hatırlatılmıştır (Tahrim 66/9). Yumuşak davranmanın fayda vermediği durumda savaş seçeneği gündeme gelmektedir. Münafıklar ise Müslüman

Fussilet 41/50; Fâtır 35/14; Enâm 6/5, 34, 60, 67, 108, 143, 159, 164; Sebe 7; Zümer 39/7; Cuma 62/8; Nur 24/64; Mücadele 58/6-7; Hicr 15 /49, 51; Kamer 54/4, 28; Tegabün 64/5, 7; Necm 53/36; Kıyame 75/13; Araf 7/175, 101; İbrahim, 14/9; Neml 27/22; Kasas 28/3, 66; Sad 38/21, 67, 88; Hucurat 49/6; Nebe 78/3; Hud 11/49, 100,120; Ta-ha 20/99; Ahzap 33/20.

göründükleri için onlara karşı silahlı savaş değil deliller sunma ve kendilerini ikna etme çabası verilmektedir.

Nebinin Müminleri Savaşa Teşviki: Peygamber inkârcılara karşı savaşırken kendisine destek verenler müminlerdi. Peygamber bunları yaptıkları işte şevk ve azimli olmaları için teşvikte bulunmuştur. Bu konuda sayıyı itibara almayıp iradeli hareket etme kararlılığını göstermelerini istemiştir (Enfal 8/65). Sabırlı olan az sayıda ki müminler grubunun çok sayıda inkarcılara galip gelme durumlarının olacağı müjdesi vardır. Onlar Allah'ın dostu konumunda kimselerdir. Alınan ganimetlerden esirlere karşı takınılacak tavırlar ayetlerle belirlenmiştir (Enfal 8/67-70). Esirlere karşı muameleyi dinin metinleri belirlemektedir. Müşriklere istiğfar etmeyişe kadar uygulamalar belirlenmiştir (Tevbe 9/113). Nebilerin meziyetleri ayetlerle haber verilmiştir.

Tevbelerinin Kabul Edilişi: Peygamberler tevbelerine değer verilen kimselerdir. Yaptıkları tevbeler kabul edilmektedir (Tevbe 9/117). Müminler de onlarla birliktedir.

Tevbe Etme Görevi ve İnkârcıya İtaat Etmeme Yükümlülükleri: Peygamberler Allah'ın emri çerçevesinde hareket etmek durumundadır. Kur'an "Ey nebi" (Ahzap 33/1) ifadesini kullanmıştır. Bu hitabın ardından neler yapacağını hatırlatmış, Allah'a muhalefetten sakınma, inkarcı ve münafıklara itaat etmemesi, Allah tarafından kendisine vahyedilene tabi olması, O'na tevekkül etmesi emredilmiştir (Ahzap 33/2-3).

Yapmasında Sakınca Olmayan İşler: Helal ve haramları belirleyen yüce yaratıcıdır. Nebiler için de bu helal ve haramlara uyma yükümlülüğü geçerlidir. Allah'ın kanununa uymak genel geçerlidir. O'nun emri uyulmak için konmuştur (Ahzap 33/38)

Eşlerinin Kendisine Helal Kınıışı Ve Helal Olan Bayanlar: Evlilikle ilgili hükümleri belirleyen yüce yaratıcıdır. Kimlerle evlenmenin helal kimlerle de haram olduğunun hükmünü O koymuştur. O'nun nebiler için de belirlediği hükümler vardır. Peygamber evlilikte bunlara uymak durumundadır (Ahzap 33/50).

Mümin Hanımlardan Biat Alması: Mümin erkekler gibi bayanlar da peygambere biat etmekle yükümlü tutulmuşlardır. Hangi şartlara uymakla yükümlü tutuldukları belirtilmiştir. Başta Allah'a ortak koşmamak olmak üzere hırsızlık ve diğer yasaklara uymaları emredilmiştir (Mümtehine 60/12).

Allah'ın ve Meleklerin Nebiye Salâtı: Kur'an Allah'ın peygamberine salât ettiğini bildirmiştir. Buda rahmet etmek şanını yüceltmek olduğu bilinmektedir. Melekler ve müminlerde bu yüceltmeye katılmaktadırlar (Ahzap 33/56).

Allah'ın Onu Rüşvay Etmemesi: Allah Teala peygamberlerin ve müminlerin perişan edilmeyeceğini bildirmiştir. Onlara ait nurun varlığını belirtmiş, dünyadan sonra da ahirette elde edecekleri güzellikler hatırlatılmıştır (Tahrim 66/8).

Bu Nebi Tanımı; Hz. İbrahim ve Hz. Muhammed: Kur'an nebilere arasında bağlantı kurar, Hz. İbrahim'e manen en yakın ve ona uyan nebi olarak Hz. Muhammed'i belirler (Al-i İmran 3/68). Bu tespitle peygamberler arasında ki bağ kurulur.

Şahit, Müjdeleyen ve Korkutan Oluşu: "Ey nebi!" hitabı ile başlayan ayet nebinin şahit, müjdeleyen, ve uyarıcı olduğunu hatırlatmıştır. Onu gönderen bu görevleri yerine getirmesi için yükümlü tutmuştur (Ahzap 33/45). O nur saçan bir kimse olarak davetini sürdürürken müminlere Allah'ın büyük lütfunun olduğunu duyururken inkarcılar ve münafıklara itaat etmeyecek, onlara aldırmayacak, Allah'a güvenecek ve O'ndan yardım dileyecektir (Ahzap 33/46-8).

2-İnsanlarla İlişkileri ve İnsanların Onlara Karşı Görevleri

Allah'a İmanla Birlikte Peygamberlere İman: "Eğer onlar Allah'a, peygambere ve ona indirilene iman etmiş olsalardı onları dost edinmezlerdi" (Maide 5/81). Bu ayet Allah'a peygambere ve ona gelenlere inanmak şeklinde üç temel inanç esası belirlenmiştir. Allah'a inanan kimse O'nun gönderdiği peygambere ve indirdiği kitaba birlikte inanır. İnkârcıların dost edinilmesi ise müminlere yasaklanmıştır.

İnsanların Peygamberin Evine Geliş Adabı: "Ey iman edenler! Bir yemek için size izin verilmiş olması hali müstesna peygamberin evlerine girmeyin" (Ahzap 33/53) belirlemesi yapılmıştır. Hz. Peygamberin evine yemekten önce gelip yemeği bekleyen yemek sonrasında da vaktinde gitmeyenlere bu tespitler yapılmıştır. Peygamberin evine yemeğe gidenlere kadar konulara açıklık getirilmiştir.

Müminlerin Onları Kendilerinden Önde Tutmaları: "Peygamber müminlere kendi canlarından üstündür. Eşleri onların analarıdır" (Ahzap 33/6). Bu ayet peygamberi müminlerin kendilerinden üstün tutmaları peygamberin eşlerini de anne konumunda görmeleri tespit edilmiştir.

Onun Yanında Seslerini Yükseltmemeleri: "Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamberin sesinden fazla yükseltmeyin. Birbirinize bağırmanız gibi peygambere yüksek sesle bağırmayın" (Hucurat 49/2). Müminlerin Hz. Peygamberin yanında konuşurken sesin yükseltilmesi yasaklanmıştır. Yeterli kültüre sahip olmayan veya yüksek ses tonuna sahip olanlarla ilgili düzenleme yapılmış, kendisine her an vahiy gelebilecek olan peygamberin yanında dikkatli olmaya çağrı yapılmıştır.

Peygamberden Savaşta İzin İsteyenler: Hendek Savaşı sırasında Hz. Peygamberle birlikte savaşa çıkan kimselerden bir kesim evlerinin emniyette olmadığı gerekçesiyle savaş meydanından ayrılıp evlerine gitmek için izin

istemişlerdi. Gerçekte evleri tehlikede değildi. Onların hedefi savaştan kaçmaktı. Sonuçta güçlü düşman karşısında peygamberi desteksiz bırakmışlar, onların kötü tavır ayetle kınanmıştır (Ahzap 33/13).

3-Nebilere Karşı Olumsuz İnsan Tavrıları

Peygamberlerin Hasımları/Şeytan ve İnsanlar: Her peygambere insan ve cin şeytanlarından düşmanlar olmuştur. Bunlar kendi aralarında da yardımlaşmakta ve güç birliği yapmaktadırlar (Enam 6/112). Böyle olmakla beraber peygamberler Allah'ın himayesinde olan kimselerdir.

Mücrimlerden Hasımları: Peygamberlere hasımlık yapanlar mücrim/günahkârlardan kesimlerdir. Böylede olsa hidayet eden ve yardımcı olan Allah'tır (Furkan 25/31).

Eza Verenler: Peygambere eziyet edenlerden bir kısmı onu üzücü ifadeler kullanarak bunu yapıyorlardı. Onun kendisine ulaşan bilgileri değerlendirmesinden rahatsız olanlar vardı. Allah Teala peygamberini savunmuş, onun inanılması gereken hususlara iman ettiğini ve müminlere rahmet olduğunu belirtmiş ve peygambere eza verenlere acıklı azap olacağını bildirmiştir (Tevbe 9/61).

Peygamberlerin Gönderildiği Kavimlerin Başına Gelen İşler: Peygamber gönderilen yerlerin insanlarından bu şahsa uymaları beklenirdi. Fakat onların peygambere muhalefeti ile birlikte insanların Allah'ı tanımaları O'na yakarışlarının sağlanması için yoksulluk ve darlık gibi durumlarla karşılaşmaktadırlar. Sonra iyilik ve bolluk dönemi gelmektedir. Fakat insanlar bunları geçmişte atalarının da yaşadığı şeklinde izah etmişlerdir. Kendilerine mühlet verildiği halde durumlarını düzeltmemişler ve neticede ahiretten önce dünya hayatlarında cezalandırılmışlardır (Araf 7/94-5).

Alay Etme: İnsanlık tarihinde çeşitli dönemlerde kavimlere peygamberler gönderilmiştir. Fakat insanlardan bir kısmı peygambere karşı çıkarken sözlü olarak da istenmeyen ifadeler kullanıyorlardı. “Onlar kendilerine gelen her peygamberi mutlaka alaya alırlardı” (Zuhruf 43/7). Bu tavır sahiplerinin kötü sonlarından örnekler verilmiş ve insanlar peygamberlere karşı kötü tavır almaktan sakındırılmışlardır.

4-Peygamberlerin Müminlerle Alakası

Peygamberin Eşlerine Söyleyeceği Sözlerin Vahiyle Tespiti: Hz. Peygamberin eşlerine şayet dünya dirliği ve ziynetini isterlerse bu isteğin peygamberle birlikte olarak gerçekleşmeyeceği şayet ayrılmak isterlerse ayrılacakları, Allah'ı Peygamberini ve ahiret mutluluğunu isterlerse buna ermenin de onların amelleriyle elde edileceği gerçeği vurgulanmıştır (Ahzap 33/28-9). “Ey Peygamber! Hanımlarına kızlarına ve müminlerin kadınlarına (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) örtülerini üstlerine almalarını (vücutlarını örtmelerini) söyle” (Ahzap 33/59)

Eşlerine Gizli Konuşmaları: Hz. Peygamberin eşlerinden bir kısmına gizli olarak söyledikleri ve dolayısıyla sırları açığa çıkınca ayet olup bitenleri haber vermiştir (Tahrim 66/3). Peygamberin gönlünü alma öğretilmiş, kıskançlık ve peygamberin sırlarını yayma gibi hoş olmayan işlerden kaçınmaktan sakındırma yapılmıştır.

Vahyin Hitabını Onlara İletmesi: Peygamberin eşleri bir hayasızlık yaptığında azabının iki kat olacağı belirtilmiştir (Ahzap 33/30). Peygamberin eşleri herhangi bir kimse gibi değildir. Onların insanlara karşı olan tutumunun nasıl olacağı ayetle belirlenmiştir. Kendileri Ehl-i Beyt kavramıyla ifade edilmiştir (Ahzap 33/32).

Talak: Boşanma ile ilgili hükümler belirlenmiş bunlar “ey peygamber!” hitabıyla başlayan bir ayetle ve Talak Suresi adını alan surede belirlenmiştir (Talak 65/1).

Allah’ın Helal Kıldığı Haram Kılmaması: Peygamberin eşlerinin rızasını kazanmak için Allah’ın helal kıldıklarını kendisine yasaklaması gibi bir uygulama yapması uygun görülmemiştir (Tahrim 66/1).

Ümmi Nebi ve Resule Tabi Olmak: Ümmi Nebi olarak vasıflanan şahsiyet Hz. Muhammed’dir. Onun vasıfları Tevrat ve İncil’de belirtilmiştir. O iyiliği emreder ve kötülüğü yasaklar. Güzel şeyleri helal ve kötülere haram kılar. Üzerlerindeki ağırlıkları kaldırır. Ona ve Kur’an’a uyanlar kurtuluşa erecek olan kimseler olarak belirlenmiştir (Araf 7/157). Allah’a ve O’nun ümmi resulüne Allah’a ve O’nun kelimelerine gönülden inanın, iman edin ve O’na uyun ki doğru yolu bulasınız (Araf 7/58) emri ve ona uymak/ittiba emredilmiştir.

Nebiye Allah’ın Yeter Oluşu: “Ey peygamber! Sana ve sana tabi olan müminlere Allah yeter” (Enfal 8/64).

5-Nebilerden Kur’an’da İsimleri Geçenler

Kur’an’da şu nebilerin ismi geçmektedir. Adem, İdris, Nuh, Hut, Salih, İbrahim, Lut, İsmail, İshak, Yakup, Yusuf, Eyyub, Şuayb, Musa, Harun, Davud, Süleyman, İlyas, Elyesa, Zülkifl, Yunus, Zekeriya, Yahya, İsa, ve Hz. Muhammed’dir.

İdris’in Nebi Oluşu: “Kitapta İdris’i de yad et. O, sadık bir nebi idi” (Meryem 19/56).

İbrahim’in Sadık Nebi Oluşu: “Kitapta İbrahim’i an Zira o, sadık bir nebi idi” (Meryem 19/41).

Oğlu İshak ve Torunu Yakub’un Müjdesini Alışı: İbrahim’e verilen nimetler arasında “biz ona İshak ve Yakub’u bağışladık ve her birini nebi yaptık” (Meryem 19/49) bilgisi sunulmuştur. İshak’a nebiliğin verildiği tekrarlanarak bildirilmiştir (Saffat 37/112).

İsmail'in Nebi Oluşu: “Kitapta İsmail’i de an o sözünde sadıktı ve bir nebi idi” (Meryem 19/54).

Hız. Musa'nın Rasul ve Nebi Oluşu: “Kitapta Musa’yı da an. O ihlaslı idi. Resul ve nebi idi” (Meryem 51). Nebi olmanın yanında Allah ile özel olarak konuşma şerefine ermiştir.

Hız. Harun' Zebur'un Verilişi: Hız. Musa’ya kendi ailesinden bir kimse olan kardeşi Harun’a da görev verilmiştir. “Rahmetimizin bir sonucu olarak ona, kardeşi Harun’u bir nebi olarak armağan ettik” (Meryem 19/53). “Biz Davud’a Zebur’u verdik” (İsra 17/55) ayeti konuya netlik kazandırır.

Hız. Zekeriya ve Hız. Yahya: Hız. Yahya’nın müjde olarak verilişi ifade edilmiştir. Allah Teala meleği aracılığı ile Hız. Zekeriya’ya Yahya isimli oğlunun olacağı müjdelemiş, kendisinin nebi olacağını bildirmiş, Allah’ın kelimesini tasdik eden, iffetli, efendi ve salih kimse olarak tanıtmıştır (Al-i İmran 3/39).

Hız. İsa'ya Kitap ve Nübüvvet Verilişi: İsa b. Meryem henüz çocukken olağandışı yolla konuşmuş, kendisinin Allah’ın kulu, kendisine kitap verilen kimse ve nebi olduğunu bildirmiştir (Meryem 19/30). Ona nebilik görevi veren yüce yaratıcı, bunu ona bu görevi ilerleyen yıllarda vermiştir.

İsmi Açıklanmayan Nebiler:

Kral Talut Döneminin Nebisi: Ben-i İsrail kendilerine gönderilen bir nebiden hükümdar talebinde bulunmuşlar, onlara Talut hükümdar olarak gönderilmiştir. Nebi onun hükümdarlığının alametlerini belirtmiş, bu nebinin verdiği bilgiler doğru çıkmış ve hükümdar başarılı olmuştur (Bakara 2/246-7-8).

Nebiler Lafzı: Allah’ın nebilere verdikleri ve ayrımsız inanılacaklar hatırlatılmıştır. Ayet İbrahim, İsmail, İshak, Yakub, esbat, Musa ve İsa’yı birlikte anmış, Allah’a nebilere ve onlara inanmak esası belirlenmiştir. Nebilere Allah tarafından indirilene hiçbir ayırım yapmaksızın hepsine inanmak emredilmiştir. Bakara 2/136; Al-i İmran 3/84

Allah’ın nebilere nimet vermesi dile getirilmiştir. Nebiler Adem’in zürriyeti, Nuh ile birlikte gemide taşınanlardan İbrahim ve Yakub (İsrail) un neslinden kimseler olarak tanıtılmaktadır. Bunlar hidayet edilen ve Allah’ın seçtiği kimseler olarak sunulmaktadır (Meryem 19/58). Nebiler seçkin kimselerdir.

Nebilerin hüküm vermesi ayetlerin vurgu yaptığı hususlardandır. Tevrat indirildikten sonra başta Hız. Musa ve Harun onu uygulamış, sonrada gelen nebilere onu hayata geçirmişler, zahit ve bilgin kimseler ondaki hidayet ve nuru insanlara iletmişlerdir (Maide 5/44).

İnsanların nebilere karşı genel olumsuz tavırları görülmüştür. Bu çerçevede nebilere haksız yere öldürenler olmuştur.

Ben-i İsrail'in kendilerine gönderilen nebilere karşı olumsuz tavırları tespit edilmiştir. Kendilerine zillet ve miskinlik (yoksulluk) verilmiş, Allah'ın gazabına uğramışlardır. Onların başına bu felaketlerin geliş nedeni açıklanmıştır "Allah'ın ayetlerini inkâra devam etmeleri, haksız olarak peygamberleri öldürmeleri sebebiyle geldi. Onların hepsi sadece isyanları ve düşmanlıkları sebebiyledir" (Bakara 2/61). Onların nebilere öldürmeleri haksız yere öldürme olarak belirtilmiştir. Yahudiler Kur'an'a iman etmeye çağrıldıklarında onlar sadece kendilerine inene inandıklarını söylemişler, bunun dışındakileri de inkâr ettiklerini söylemekten çekinmemişlerdir. Böylece Tevrat'tan başkasına inanmayacaklarını belirtmiş kesin tavır almışlardır. Halbuki Kur'an Tevrat'ı tasdik etmiştir. Onlara da şu cevabı vermiştir. "De ki! Şayet siz gerçekten inanıyorsanız daha önce Allah'ın peygamberlerini neden öldürüyordunuz" (Bakara 2/91). Öldürenler geçmişte yaşamış kimselerdi. Fakat Hz. Peygamber döneminde yaşayan kimseler de geçmiştekilere destek verdikleri için arada ilişki kurulmuştur.

Yahudiler zillete uğramış ve Allah'ın gazabına uğramışlardır. Miskinliğe mahkûm edilmişlerdir. Bunun sıradan bir tespit olmadığı açıktır "Bunun sebebi, onların Allah'ın ayetlerini inkâr etmiş ve haksız yere nebilere öldürmüş olmaları ayrıca isyan etmiş ve haddi aşmış bulunmalarıdır" (Al-i İmran 3/112). Herkesin suçlanması değil, bu suçları belirlemek söz konusudur. İstikamet üzere olan, Allah'ın ayetlerine gönül verenler ise övülmüştür (Al-i İmran 3/113-5). Bunlar kendilerine verilecek mükafatla müjdelemişlerdir.

"Gerçekten Allah fakir biz ise zenginiz diyenlerin sözünü and olsun ki Allah işitmiştir. Onların bu sözünü haksız yere nebilere öldürmeleri ile birlikte yazacağız ve diyeceğiz ki tadın o yakıcı azabı!" (Al-i İmran 3/181). Bir kesimin kutsal değerlere alaylı ifadeleri, nebi öldürmeleri birlikte anılmıştır. Herkese kendi yaptıklarının karşılığı verecektir.

Bir takım kimselerin sözlerinden dönmeleri Allah'ın ayetlerini inkâr etme ve haksız yere nebilere öldürmeleri sözlü olarak da kalplerimiz kılıflanmıştır demeleri onların lanetlenmelerine neden olmuştur. Kalplerin kılıflı olması değil inkârları sebebiyle ve Allah'ın onların kalpler üzerine mühür vurması söz konusudur. Bunlar içinden pek az kimse iman etmiştir (Nisa 4/155). Kur'an bir kesimin işlediği bir takım suçları sıralar. İnkâr etme yanında Hz. Meryem'e iftiralara Hz. İsa ile ilgili ileri sürdükleri asılsız iddialara cevap verilmiştir (Nisa 4/156-7).

Kur'an nebilere öldürenlerin kötü akıbetlerini haber vermiştir. "Allah'ın ayetlerini inkâr edenler haksız yere peygamberin canlarına kıyanlar ve adaleti emreden insanları öldürenlere acı veren bir azabı müjdele" (Al-i İmran 3/21). Ayetleri inkâr edip bununla yetinmeyip peygamberleri öldürme düzeyine varan asiliklerde bulunanların daha da ileri giderek peygamberlerin yolunda giden onların mesajını halka iletenleri öldürenler ahiret azabıyla tehdit edilmişlerdir.

İyiliğin Diğer İnançlar Yanında Peygamberlere İman Olduğu: Gerçek iyiliğin neler olduğu belirtilirken inanç esasları da sayılmıştır. Bunlardan birisi de nebilere iman etmektedir (Bakara 2/177) Allah’a, ahirete, meleklerle ve kitaplara imanla birlikte anılmıştır.

Allah’ın Nebileri Müjde ve Sakındırma Göreviyle Gönderişi: “İnsanlar bir tek ümmet iken Allah müjde verici ve uyarıcı nebilere gönderdi” (Bakara 2/213). Onlara kitap indirilmiş, insanlar arasında bununla hükmetmeleri sağlanmıştır. Böylece ihtilaflı konulara çözüm getirilmiştir.

Allah’ın Nebilerden Ahit/Misak Alışı: Allah Teala nebilere misak almıştır. Kitap ve hikmete göre hareket etmesi sağlanmıştır. Gelen resule tabi olacaklardır. Sonra gelen resul öncekini tasdik etmektedir. Alınan söz biri birini tasdik eden bu nebilere tabi olmaktır (Al-i İmran 3/81). “Hani biz nebilere söz almıştık; senden, Nuh’tan, İbrahim’den, Musa’dan ve Meryem oğlu İsa’dan da pek sağlam bir söz aldık” (Ahzap 33/7).

Allah’ın Nebilere Nimet Verişi: “Kim Allah’a ve resulüne itaat ederse işte onlar Allah’ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler/nebiler, sıdıklar, şehitler ve salih kişilerle beraberdir. Bunlar ne güzel arkadaşlardır!” (Nisa 4/69). Resule itaat eden kimseler nebilere ve onların yolunda olan diğer değerli kimselerle birlikte.

İnsanlardan Nebi Gönderilişinin Nimet Oluşu: Hz. Musa kavmine hitapla Allah’ın onlara olan lütuflarını hatırlatmıştır. Onların içinden nebilere gönderilmesi hükümdarlar belirlemesi başkalarına nasip olmayan nimetlerin verilmesi akıldan çıkarılmamalıydı (Maide 5/20). Arap Yarımadasına yakın bölgede olmaları nedeniyle genelde örnekler onlardan verilmiştir. Bilinmeyen yerlerden örnek verme değil, bilinen yerlerden gönderilenlerden isimler anılmıştır. Anılanların dışında da çok sayıda nebi ve resulün geldiği bilinmektedir.

Allah’ın Nebilere Vahiy İndirmesi: Kur’an nebilere vahiy verildiğini haber vermiştir. Bu yolla bilgiye ulaşan nebilere onun uygulamasını yapmışlardır. Hz. Muhammed’e kedisinden önce gönderilen nebilere vahyedildiği hatırlatılmıştır. Bunlardan Nuh, İbrahim, İshak, Yakub, onun çocuk ve torunları (esbat), İsa, Eyyub, Yunus, Harun, Süleyman ve Davud bir arada anılmıştır (Nisa4/163).

Nebilerden Bazılarının Bazılarına Üstün Kılınışı: “Biz nebilere bazılarını bazılarına üstün kıldık” (İsra 17/55) hatırlatması yapılmıştır. Bu üstünlük Allah katındadır. İnsanlar onların arasında ayırım yapmaksızın iman etmek durumundadırlar

Nebilerin Gelişi: Kıyamet kopunca amel defterlerinin ortaya çıkması yanında “nebilere ve şahitler getirilir” (Zümer 39/69) bilgisi verilmektedir. Orada onların ifade beyan ve şahitlikleri, amel defterinde yazılanlar ortaya çıkacak ve mutlak

adalet gerçekleşecektir. İnsana kitap hikmet ve nübüvvet verilmesi ifade edilmiştir (Enam 6/89).

Nebilerin Zürriyet Silsilesi: Kur'an bu silsileye yer vermiştir. İbrahim'in soyu (Ankebut 29/27), Adem'in zürriyeti (Meryem 19/58), Ben-i İsrail nebileri (Casiye 45/16) ve iki nebi (Hadid 57/26) ifade edilenler arasındadır.

Nebiler Hakkında Batıl Anlayışlar: Nebileri ve melekleri Rabb kabul edenler olmuştur (Al-i İmran 3/80). Ayette beşere nübüvvet verilmesi ve nebinin ilah olamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur (Al-i İmran 3/79). Hz. Muhammed'in nebilerin sonuncusu olduğu belirtilmiştir (Ahzap 33/40).

II-KUR'AN'DA RESUL LAFZI

1-Resul Lafzının Kur'an'da Geçiş Bağlamları:

Ersele, İrsal; Gönderme anlamında olup Kur'an'da sıklıkla tekrarlanan bir kavramdır.²

Resulün Peygamber Değil İnsanlar Arasında Elçi veya Melek Anlamında Kullanımı; Hz. Yusuf'un döneminde hükümdarın ona gönderdiği elçiler resul lafzıyla ifade edilmiştir (Yusuf 12/50). Meleğin Hz. Meryem'e gönderilen resul oluşu (Meryem 19/19), meleğin resul olarak seçilmesi, Allah tarafından gönderilmeleriyle gerçekleşir (Fatır 35/1). Samiri'nin resul meleğin izinden toprak alışı dile getirilmiştir (Ta-ha 20/96). Resul melek kerim sıfatıyla anılmıştır (Hakka 69/40; Tekvir 81/19). Resul/meleklerin İbrahim'e gelmesi (Hud 11/69, Ankebut 29/31), Hz. Lut'a Meleklerin gelişi, resul/elçinin gelmesi olarak belirtilmiştir (Hud 11/81). Resul/melekler Lut'a gelmişlerdir (Hud 11/77; Ankebut 29/33). Ölüm meleği resul oluşu ile anılmıştır (Enam 6/61; Araf 7/37). Resul/meleklerin yazması özellikleri ifade edilmiştir (Yunus 10/21; Zuhuruf 43/45, 80). Resullerin musallat oluşu şeklinde bir göreve yer verilmiştir (Haşr 59/6). Mürsil/gönderen Allah'tır. Bu kapsama ilahi rahmet dahildir (Fatır 35/2)

² Tevbe 9/33; Furkan 25/20, 48, 56; Şuara 26/53; Fatır 35/9; Feth 48/8, 28; Saf 61/9; Fil 105/3; Ta-ha 20/47, 134; Kasas 28/34, 47; Bakara 2/119, 151; Nisa 4/64, 79, 80; Maide 5/70; Enam 6/6, 42, 48, 61; Araf 7/6, 57, 59, 75, 87, 94, 105, 111, 133-4, 162; Hud 11/25, 52, 57, 70, 96; Yusuf 12/12, 45, 109; Rad 13/13, 38; İbrahim 14/4-5; Hicr 15/10, 22; Nahl 16/43, 63; İsra 17/54, 59, 68-9, 77, 105; Meryem 19/17, 83; Enbiya 21/7, 25; Hac 22/52; Müminun 23/23, 32, 44-5; Neml 27/45, 63; Ankebut 29/14,40; Rum 30/47, 51; Ahzap 33/9; Sebe 34/6, 28, 34, 44; Yasin 36/14; Saffat 37/72; Gafir 40/23,70, 78; Fussilet 37/14, 16; Zuhuruf 43/6, 23-4, 45-7; Zariyat 51/32,38, 41, 33; Kamer 54/19, 31, 34; Hadid 57/25-6; Nuh 71/1; Müzemmil 73/15; Rad 13/30; Enbiya 21/107; Ahzap 33/45; Fatır 35/24; Şura 42/48; Saffat 37/147; Yusuf 12/19, 63, 66; Kehf 18/40, 56; Rum,30/46, 48; Zümer 39/42; Şura 42/51; Mülk 67/17; Nuh 71/11; Şuara 26/13, 17, 27; Enbiya 21/5; Ahkaf 46/23; İbrahim 14/9; Hicr 15/58; Mutaffifin 83/33; Rahman 55/2.

Resul Gerçeği: Resul göndermenin Allah'ın Sünneti oluşu hatırlatılmıştır (İsra 17/77). Kime risalet verileceğini Allah'ın bildiği belirtilmiştir (Enam 6/124). O resullerini peşpeşe göndermiştir (Müminun 23/44). Allah'ın insanlardan resul seçmesi gerçeği vurgulanmıştır (Hac 22/5). Bu hususta ictiba (Al-i İmran 3/179) ve istafa/risalet ve kelamı ile seçmesi lafızları kullanılmıştır (Araf 7/144). O'nun insanlardan resul gönderişinin lütuf oluşu dile getirilmiştir (Al-i İmran 3/164).

Her ümmete resul gönderilişi peygamberlerin her millete geldiğini haber verir (Yunus 10/47). Her ümmetin resulünün Allah'a kulluğa çağırdığı ve doğru dini sunması gerçekleşmiştir (Nahl 16/36). Kavimlere resullerin gönderilişi sıklıkla vurgulanmış (Rum 30/47), ümmilere resul göndermesi insanlığın realitesidir (Cuma 62/2).

Resul göndermeden önce azap edilmediği belirtilmiştir (İsra 17/15). Resul göndermeden helakin gerçekleşmeyişi kavimlerin tarihinin realitesidir (Kasas 28/59). Ümmetlere resul geldiğinde inkârları sıklıkla rastlanmış bir husustur (Müminun 23/44). Bu da beşerden beşere resul gönderilmiştir (İsra 17/93-4). İnkârcılar ise Allah'ın resul göndermeyeceği iddialarını farklı zamanlarda tekrarlamışlardır (Gafir 40/34). Melek resul gelmesi talepleri tekrarlanmıştır (İsra 17/95).

Gelen peygamber kendi kavminin diliyle konuşmuştur (İbrahim 14/4). Bunlardan kıssası anlatılanlar, hakkında bilgi verilenlerden ibret alınması emredilmiştir (Gafir 40/78). Onlar vahiy almışlardır (Enbiya 21/25), buna rağmen peygamberlerin getirdiğini inkâr edenler olmuştur (Gafir 40/70). İnananlar ise kurtarılmıştır (Yunus 10/103). Onları Allah'ın itaat edilmeleri için gönderdiği belirtilmiştir (Nisa 4/64). Genelde inkârcılar onlardan mucize getirmelerini istemişlerdir (Rad 13/38). Bu durum karşısında onlar mucizeyi Allah'ın izniyle göstermişlerdir (Gafir 40/78). Böylece onların doğruluğu ispat edilmiştir.

Resullerin haberlerinin vahiyle gönderildiği (Hud 11/120), Allah'ın dilediği hususları resulüne indirdiği belirtilmiştir (Tevbe 9/97). Bu da O'nun dilediğini onlara vahyetmesi şeklinde gerçekleşmiştir (Şura 42/51). Böylece resullerin beyyineler getirmesi ve bunları insanlara sunması yaşanmıştır (Yunus 10/74).

İnkârcıların peygamberlere düşmanlığı yanında Şeytanın onların tümüne hasımlığı haber verilmiştir (Hac 22/52). Peygamberlerin sadece şahısları değil aynı zamanda onların eş ve zürriyetleri hakkında da bilgi sunulmuştur (Rad 13/38). Muhammed'den önce de resul gönderildiği bilgisi verilmiş, Kur'an onların risaletini tasdik etmiştir (Al-i İmran 183). Önceki peygamberlerinde yalanlandığı ile ilgili bilgi verilerek hem Hz. Peygamber teselli edilmiş, hem de geçmişle ilgili bilgi iletilmiştir (Al-i İmran 184). Hz. Muhammed'in resul oluşu Kur'an'ın özellikle üzerinde durduğu bir husus olmuştur (Al-i İmran 3/144; Feth 48/29). Ahirette

gerçekleşecek olan Allah'ın resulleri cemetmesi ile ilgili bilgi verilmiştir (Maide 5/109).

Peygamberlerin temel görevi çağrılarıdır (Al-i İmran 3/153). İmana çağır mışlardır (Hadid 57/8). Bunu da tebliğ yöntemleriyle yerine getirmişlerdir³. Bu davet karşısında insanlardan bir kısmı icabet etmiştir (Al-i İmran 3/172). Diğer bir kesim ise inkârcıdır. Ayetler peygamberin mahzun olmaması için teselli etmiştir (Maide 5/41).

Davetin muhatapları Ümmi Resule ittiba etmekle yükümlü tutulmuşlardır (Araf 7/157). O nebilerin sonuncusu oluşu ile tanıtılmıştır (Ahzap 33/40). Açık resul oluşu belirgin vasfıdır (Zuhruf 43/29). İnsanların tümüne gönderilmiştir (Araf 7/158; Nisa 4/79). Açık ayetleri okuyan resul olarak gönderilmiştir (Talak 65/11). Onların üstlendikleri görevleri vardır. Peygamber insanlara itaat etmez (Hucurat 49/7), tebliğ görevini yerine getirirler.⁴ Onlar hak oluş ve şahitlik vasıflarıyla tanıtılmıştır (Al-i İmran 3/86, Nisa 4/170, Müzemmil 73/15).

O güzel örnek olmuş (Ahzap 33/21), beyan etmek görevini yerine getirmiş (Maide 5/15,19; Hadid 57/25), beyineler ortaya koymuştur.⁵ Bu arada peygamberlerin çağrıları evrene bakma ve yaratana tanımaya yöneliktir (İbrahim 14/10). Beşer oluşları onların bu görevi yapmalarına engel değildir (İbrahim 14/11).

Allah ve Resulünün va'dettiği gerçek olmuş, müminler buna ermişler (Ahzap 33/12, 22), vaat edilenler yerine gelmiştir (Al-i İmran 3/194; İbrahim 14/47). Allah ve Resulünün hükmetmesi halinde bu hükme uymak müminin yükümlülüğü olmuştur (Ahzap 33/36). Bu hükümler arasında ganimetlerin onunla ilişkisi belirlenmiştir (Enfal 8/1, 41; Haşr 59/6-7). Onların haram kılması şeklinde ki belirlemeler söz konusudur (Tevbe 9/29).

Resullerin Vasıfları: Sekine/sükunet ve güvenlik Allah'ın Resulüne indirmesi yaşanmıştır (Feth 48/26). Kendisine sekine inmesi onu güzel sonuç almaya götürmüştür (Tevbe 9/26). Allah'tan gelecek yardımı almaları resul ve beraberindekiler için gerçekleşmiştir (Gafir 40/51; Hadid 57/25). Sonuçta onların galip gelmeleri örnekleri verilmiştir (Mücadele 58/21). Vasıfları arasında Allah Teala'nın resulün rüyasını doğru çıkarması da yaşanmıştır (Feth 48/27).

İzzetin Allah ve Resulünün oluşu hatırlatılmıştır (Münafıkun 63/8). Resulün hidayet ve Hak Din ile gelmesi (Feth 48/28; Saf 61/9), hak olanı getirmeleri söz konusudur (Araf 7/43, 53). Onların tümü hidayet ve hak dinle gelmişlerdir (Tevbe 9/33). Resulün adaletle hükmettiği belirtilmiştir (Yunus 10/47). Resullerin bir

³ Araf 7/79, 62, 68, 93; Maide 5/67; Ahzap 33/39; Cin 72/28, 23.

⁴ Maide 5/67, 92, 99; Ankebut 29/18; Tegabun 64/12; Nahl 16/35.

⁵ Maide 5/32; Araf 7/101; Tevbe 9/70; Yunus 10/13; İbrahim 14/9; Rum 30/9; Fatır 35/25; Gafir 40/22,83; Tegabun 64/6.

kısımının diğerine üstünlüğü belirtilmiştir (Bakara 2/253). Onlar müjde ve uyarı yapmışlar (Nisa 4/165), resullerin salih amel işledikleri ve insani ilişkileri ifade edilmiştir (Müminun 23/51). Onlar ibadete çağrı yapmışlardır (Fussilet 41/14).

Resuller içinde ülü'l-azm resuller isimleri verilerek tanıtılmıştır (Ahkaf 46/35). Resullerin Ben-i Adem'e gelmesi yanında (Araf 7/35), insan ve cinlere gönderilmesi gerçeği hatırlatılmıştır (Enam 6/130). Bu arada insanlar içinde Ehl-i Kitaba resul gönderilişi (Maide 5/19) ve Ben-i İsrail'e resullerin gönderilişlerine vurgu yapılmıştır (Maide 5/70). İnsanlara size Allah'ın resulü gelmedi mi? sorusunun sorulacağı hatırlatılmıştır (Zümer 39/71). Onun veli oluşu belirtilmiştir (Maide 5/55). İstiğfarı insanlar için önem ifade eder (Nisa 4/64). Savaşı insanları saadeti içindir (Tevbe 9/88). Peygamber insanlar üzerinde şahittir (Bakara 2/143). Resuller ümmetleri hakkında şahitlik yükümlülüğü üstlenirler. O da vakti geldiğinde gerçekleşecektir (Mürselat 77/11). Hz. Peygamber şehit (Hac 22/78) ve aziz oluşu ile övülmüştür (Tevbe 9/128).

Allah ve Resulünün amelleri görmesi konusuna yer verilmiş, Allah ve resulünün işlenen amelleri gördüğü hatırlatılırken Hz. Peygamberin ashabı hakkında sahip olduğu bilgiye vurgu yapılmıştır (Tevbe 9/94, 105). Onların en belirgin vasfı alemlerin Rabbinin resulleri oluşlarıdır (Araf 7/61,67; Zuhuruf, 43/46). Onların getirdikleri Allah'ın kendi fazlından verdikleridir (Tevbe 9/59, 74).

2-İnsanların Resule Karşı Konumu

Temel görev onlara iman etmektir.⁶ Onlara itaat etmek,⁷ ihtilaflı durumunda hükmüne başvurmak emredilmiştir (Nisa 4/59). İtaat etme ve onlara muhalefetten sakınma,⁸ Peygamberle birlikte cihat etme yükümlülüğü getirilmiştir (Tevbe 9/86).

Resulü dinleyenlerin ruh halini, onlardaki değişimi ve etkilenmeyi dile getiren ayetler yanında (Maide 5/83), ona gelmek (Maide 5/104), çağrısına icabet Etmek (Enfal 8/24) emredilmiştir. Yanında ses yükseltmemek (Hucurat 49/3), ona ihanet etmemek (Enfal 8/27), verdiklerini almak (Haşr 59/7), ondan razı olmak (Cin 72/27, Tevbe 9/59, 62), onun yanına hicret etme (Nisa 4/100) emirleri bulunmaktadır. Ona yardım etmek ise ilahi bir emirdir (Haşr 59/8).

O inkarcılara beraet/ülmatom vermiştir (Tevbe 9/1). Bu bir ilandır (Tevbe 9/3). İnkâr eden kesimden beri/uzak olmuştur (Tevbe 9/3). Müşriklere ise ahdin olmadığı belirtilmiştir (Tevbe 9/7). Bunun yanında onların dostları vardı (Tevbe

⁶ Nur 24/47,54,56; Nisa 4/136; Araf 7/158; Nur 24/62; Feth 48/9, 17; Hucurat 49/15; Hadid 57/7, 28; Mücadele 58/4; Saf 11; Tegabun 64/64/8, Bakara 2/285, Nisa 4/171, Hadid 57/19, 21, Maide 5/12,

⁷ Al-i İmran 3/32, 132; Nisa 4/13, 69, 80; Muhammed 47/33; Tegabun 64/12; Enfal 8/1, 20, 46; Tevbe 9/71; Nur 24/52; Ahzap 33/33, 71; Hucurat 49/14; Mücadele 58/13.

⁸ Maide 5/92; İttiba: (Al-i İmran 3/53; Nisa 7/83; İbrahim 14/44).

9/16), onların sevgisi ile dopdolu kimseler onunla birlikteydi (Tevbe 9/24). İşleri resul için nasihatti (Tevbe 9/9). Allah ve resulünü dileyen kimselerdi (Ahzap 33/29). Allah ve resulüne boyun eğmişlerdi (Ahzap 33/31).

Müminler Allah ve resulünün huzurunda hüküm beyan etme değil verileni kabul etmeyi yeğleyen kimselerdir. (Hucurat 1). Onlar Allah ve resulünün haksızlık edeceğini düşünmez, bu hususta endişeleri bulunmaz (Nur 24/50). Allah ve Resulüne çağrıldıklarında bu çağrıya uyarlar, bu da onlara itaatle gerçekleşir (Nur 24/48, 51).

Resulden sonra artık hüccetin bulunmaması için müjde ve uyarı için gönderiliş hatırlatılmış (Nisa 4/165), peylerin tevhit gibi temel meselelerde birleştikleri hususlar hatırlatılmıştır (Zuhruf 43/45). İnsanlar ise denenmektedir. Sonuçta peygambere tabi olan, yükümlülüğünü üstlenenler ve muhalefet edenlerin ayrımı gerçekleşmiştir (Bakara 2/143). Resulün Allah'tan yardım beklemesi ve inancını duasında yansıtmayı tabiidir (Bakara 2/285).

3-Resullere Karşı Olumsuzluklar

İnsanlardan bir kesim için iman Etmeme temel sorundur (Al-i İmran 3/183, Feth 48/13). İnkâr sıklıkla rastlanan bir tavidir.⁹ Muhataplardan inkârcı pişmanlığı, sonunda rastlanan bir pişmanlıktır (Furkan 25/27). Allah ve resulüne iman etmemeye hayıflanma şeklinde görülmektedir (Ahzap 33/66).

İnsanların resul talepleri olmuştur (Ta-ha 20/134). Önceki resullerin getirdiğinin benzerini istemeleri görülmüştür (Enam 6/124). Resul gönderilirse ayetlere ittiba edecekleri vadinde bulunmuşlardır (Kasas 28/47). Resulün Allah'a iman ve ibadete çağrısı tekrarlanmış bir husustur (Müminun 23/32). İnkârcılar açısından resulü beğenmeme söz konusudur (Furkan 25/41).

Resullerin kavmin imanından ümit kesmeleri durumu yaşanmıştır (Yusuf 12/110). İstemedikleri şeyleri getirince karşı çıkma yaşanmıştır (Bakara 2/87). İstemediklerini getirdiğinde inkar ve öldürme görülmüştür (Maide 5/70). Yalanlamanın farklı yansımaları olmuştur (Nahl 16/113, Sebe 34/45). Resullerin karşılaştığı kötü sözler karşısında cevap olarak (Fussilet 41/43), resulün daha öncesi olmayan bir elçi olmadığı (Ahkaf 46/9), resul gelmesinin bir gerçek olduğu belirtilmiştir (Gafir 40/50).

Eldekini tasdik eden resul gelmesi (Bakara 2/101, Al-i İmran 3/81), bir sonrakinin öncekini tasdik etmesi şeklindedir. Müminler Allah'a imanla peygambere iman arasında bir ayırım yapmadan inanmak durumundadır (Nisa 4/150,152).

Buna rağmen resullerin kovulmaları (İbrahim 14/13) söz konusudur. Bu durumda yalanlayanların cezalandırılması gerçekleşmektedir (Sad 38/14). Resule

⁹ Tevbe 9/54, 80, 84, 90; Müminun 23/69; Enam 6/34; Fatır 35/4; Kaf 50/14; Nisa 4/136, 150.

karşı ümmetin olumsuzluklarının cezası verilmektedir (Gafir 40/5). Onlar hasımlık yapmışlar, asi olmuşlar, hasımlık aşağı düzeyde kalmamış, Allah ve resulüne karşı savaş konumuna gelmiştir.¹⁰ Firavun'un resule asi oluşu (Müzemmil 73/16), Musa ve Harun'un Firavun'a risaleti ve tebliğleri (Ta-ha 20/47), Resullerle Musa'nın teyit edilmesi (Bakara 2/87) örnekleri vardır.

Resuller masiyet işlemekten sakındırmışlardır (Mücadele 58/8,9) Kavim ise emre karşı gelenlerden oluşmaktadır (Talak 65/8). Hz. Peygamberle konuşma öncesi sadaka verme emri getirilmiştir (Mücadele 58/12). Böylece onu çağrıda dikkatsizlik önlenmiştir (Nur 24/63).

Münafıkların menfî tavırları resullerin temel sorunlarından (Nisa 4/61). Zahirde mümin görünmüş, içte ise hasımlık taşımışlardır (Münafikun 63/1). Rasulüllaha şehadet getirmekle beraber bunu zahirde yapmışlardı (Münafikun 63/1). Resulden yüz çevirme (Mümtehhine 60/5; Maide 5/56). Peygambere rağmen inkârı sürdürme görülmüştür (Al-i İmran 3/101).

Hasımlık sadece Resulüllah'a karşı olmakla kalmamış, onun yanındakilere karşı da olumsuzluklar görülmüştür (Münafikun 63/7). Temelde ise resule karşı çıkma ve bunun yansımaları vardır.¹¹ Onu yurdundan çıkarma (Tevbe 9/13, Mümtehhine 60/1), kendisine ve çevresine eza verme (Tevbe 9/61; Ahzap 33/53, 57; Saf 61/5), muhalif olma yaşanmıştır (Tevbe 81). İstihza etme¹² ve sihirbazlıkla itham yaşanmıştır (Zariyat 51/52). Deli olmadığını bildikleri halde ona mecnun demeleri dikkat çekicidir (Şuara 26/27). İnsani vasıflarından dolayı eleştiri getirmişlerdir (Furkan 25/7).

Bedevilerin peygamberle ilişkiyi kötüye kullandığı tespiti yapılmıştır (Tevbe 9/99). Savaşla katılmayıp ondan geride kalma bunlar arasındadır (Tevbe 9/120). Genel çerçevede ise kavmin Kur'an'ı terkedilmiş halde bırakması, peygamberin şikâyetçi olduğu husustur (Furkan 25/30). Çöllüler Hz. Peygamberin savaşlarında mağlup olmasını temenni etmişlerdir (Feth 48/12). Allah ve resulüne karşı gelenler geçmişte cezalandırıldığı gibi cezalandırılacağı belirtilmiştir (Mücadele 58/5, 20).

Resullerin yemeği ve sosyal ilişkileri inkârcılar tarafından eleştiri konusu olmuştur. Hz. Muhammed ve diğer peygamberler insanların davranışları arasında olan yemek yeme, çarşı pazar gezme gibi işleri nedeniyle eleştirilmişlerdir. İnkârcılar Hz. Peygamberi kabul etmezken bu tür bahaneler ileri sürmüşlerdir. Ayet "senden önce gönderdiğimiz peygamberler de yemek yer ve çarşılarda gezerlerdi" (Furkan 25/20) bilgisini vermiştir. Önceki peygamberleri bu konuda durumlarının ne

¹⁰ Tevbe 9/63, 107; Bakara 2/98, 279; Nisa 4/14, 42; Hakka 69/10; Ahzap 33/36; Cin 72/23; Maide 5/33; Mücadele 58/22.

¹¹ Nisa 4/83,115; Muhammed 47/32; Enfal 8/13; Haşr 59/4.

¹² Hicr 15/11; Yasin 36/30; Tevbe 9/65; Enam 6/10; Rad 13/32; Enbiya 21/41; Kehf 18/106.

olduğunu Hz. Peygamber bilmiyordu. Ayet onu bilgilendirmiş, tüm peygamberlerin hayat tarzına açıklık getirmiştir. Bu tür işlerin kişinin peygamber olmasına engel olmadığı, bunu insan olarak yaptıkları açıklığa kavuşturulmuştur.

4-Kur'an'da Resuller

Resulleri Kur'an'da kıssaları anlatılan ve anlatılmayanlar gruplarına ayırmak mümkündür (Nisa 4/164) Kıssalarından bahsedilenlerden şu şahsiyetler vardır.

Nuh'un resul oluşu (Şuara 26/107; Furkan 25/37) ve Nuh Kavminin resulü inkârı söz konusudur (Şuara 26/105). Hud'un resul oluşu (Şuara 26/25; Hud 11/59), İlyas'ın resul oluşu (Saffat 37/123), Lut'un resul oluşu,¹³ Yunus'un resul oluşu (Saffat 139), Şuayb'ın resul oluşu (Şuara 26/178) ifade edilmiştir.

Ad Kavminin resulü inkârı (Şuara 26/123), Semud'un Hz. Salih'i inkârı (Şuara 26/141), Lut Kavminin resulü inkârı (Şuara 26/160), Eykelilerin resulü inkârı (Şuara 26/176) hatırlatılmıştır. Hicrlilerin resulleri Salih'in resul oluşu (Şuara 26/143) ve onlara uyarılar yaptığı belirtilmiştir (Şems 91/13, Araf 7/75, 77). Kur'an Hicrliler olarak belirlediği bir kesimi tanıtır. Bunlar Semud kavmidir. Kendilerine Hz. Salih peygamber olarak gönderilmiştir. "Hicr halkı peygamberlerini yalanlamıştı" (Hicr 15/80). Peygamber kendisinin doğruluğunu ispat eden deliller sunduğu halde onlar onu inkar etmişlerdir.

Hz. Musa'nın resullerden oluşu vurgulanmıştır. "Beni peygamberlerden kıldı" (Şuara 26/21) derken kavme kendisinin Allah'ın peygamber olarak gönderdiği kimse olduğunu, peygamber kimliği ile çağrısını yaptığını belirtmiştir. Kur'an Hz. Musa'nın peygamberliği ile ilgili bilgilerin henüz o yeni doğduğunda annesine verilen bilgiler arasında anar. Çocuğun himayesi için neler yapması gerektiği kendisine bildirilmiş, gelecekte gerçekleşecek olan işler hakkında bilgi verilirken "onu peygamberlerden yapacağız" (Kasas 28/7) ön bilgisiyle müjde sunulmuştur. Bu ayete göre annesi onun peygamber hayatta kalacağı, Firavun'un tuzaklarının ona zarar veremeyeceği, gelecekte onun resul olacağı bilgisini almıştır. Bir anne için bunlar en güzel muştulardır. Musa'ya risalet verilmiştir (Araf 7/104) Musa ve Harun'un Firavuna resul gönderilişi hatırlatılmıştır (Şuara 26/16). Konu Firavun'a kerim resulün gelişi şeklinde ifade edilmiştir (Duhan 44/17; Müzemmil 73/15). Musa'ya sorulduğu gibi, Muhammed'e sorulan sorular dile getirilmiş (Bakara 2/108), açık resul olduğu hatırlatılmıştır (Duhan 44/13, 18; Neml 27/10). Samimi ve vadinde sadık resul ve nebi oluşu hatırlatılmıştır (Meryem 51,54).

Hz. İsa'nın risaleti belirtilmiştir. İsa b. Meryem'in resul oluşu (Maide 5/75), Mesih İsa resulü öldürdüklerini iddia edenlerin doğruları ifade etmedikleri belirtilmiştir (Nisa 4/157, 171; Maide 5/75). İsa b. Meryem'in Ben-i İsrail'e resul oluşu hatırlatılmıştır (Saf 61/6). İsa b. Meryem'le resullerin takviyesi (Hadid 57/27),

¹³ Şuara 26/162; Hud 11/81; Hicr 15/61; Saffat 37/133.

Beni İsrail'e mucize getiren resul gönderilişi ifade edilmiştir (Al-i İmran 3/49). Ahmed İsimli resulsü müjdelediği belirtilmiştir (Saf 61/6). Havarilere resule iman etmeleri için ilham edilmiştir (Maide 5/111).

Resuller temiz sayfaları okuyan resul (Beyine 93/2) olma yönüyle de tanıtılmıştır. Kitabı Okuyan Resul Gönderilişi "Resul gönderdik" (Bakara 2/151) vurgusu yapılırken, bu elçinin hangi görevleri yerine getirmek için gönderildiği belirtilmiştir. Onlar Allah ve resul için insanlara nasihat etmişler kendilerine bu yöntem öğretilmiştir (Tevbe 9/91). Allah'ın resul göndermesi için dua etme örneği sunulmuştur (Bakara 2/129).

Mürsel Lafzı: "İnkarcılar sen resul olarak gönderilmiş bir kimse değilsin derler" (Rad 13/43) ayeti insanlık tarihinde ortaya konan olumsuz tavrı belirtir. Buna karşı şahit olarak Allah'ı ve kitabın bilgisine sahip olan peygamber gösterilmektedir. Mürsel kavramı insanlardan gönderilen peygamber anlamında kullanıldığı gibi, Allah'ın çeşitli görevlerle gönderdiği elçi melek anlamında da kullanılmaktadır (Hicr 15/57-8).

"Şüphesiz sen Allah tarafından gönderilmiş resullerdensin" (Bakara 2/252). Hz. Peygamberin bu görevini teyit etmektedir. Hiçbir şüpheyeye meydan bırakmayacak ifadeler kullanılarak onun elçiliği belirtilmiştir.

Resullerin verdiği haberler (Enam 6/34), onların müjdeci ve uyarıcı oluşu belirtilmiştir. "Biz peygamberleri ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak göndeririz" (Enam 6/48; Kehf 18/56) ayeti onları temel görevlerini ve insanların özellikle bu konularda onarla muhtaç olduklarını belirtir. Bu uyarı ve müjdelere insanların istikametlerini düzeltmelerini sağlamaktadır.

Resullere faaliyetlerinin sorulacağı hatırlatılmıştır. Kur'an sorguya çekilecek iki kesimle ilgili ön bilgi vermiştir. Bu durum ahirette gerçekleşecektir. "Kendilerine peygamber gönderilenlere de peygamberlere de soracağız" (Araf 7/6) ayeti insanların gelen peygamberlere uyup uymadıklarının sorulacağını belirtir. Şüphesiz ümmetler icabetle yükümlü oldukları için onlara itaat sorusu sorulurken, peygamberler de tebliğ görevini yerine getirip getirmedikleri, vazifelerini ifa edip etmedikleri ile ilgili hesaba çekileceklerdir. Kur'an bu ön bilgileri verirken insana sorumluluğunu hatırlatmış, peygamberlere uymalarını istemiştir. Bunun gerçekleşmemesi durumunda hesapları ağır olacaktır.

Resullere icabet temel yükümlülüktür. Ahirette gerçekleşecek işlere açıklık getirilirken orada "peygamberlere ne cevap verdiniz" (Kasas 28/65) deneceği belirtilir. Böylece onların peygamberlerin çağrısını kabul edip etmedikleri ile ilgili olarak kendi itiraf ve beyanları alınacaktır.

Muhammed'in Resullerden Oluşu "Mutlaka sen resullerdensin" (Yasin 36/3) şeklinde tanıtılan Hz. Muhammed'dir. Resulleri tasdik görevi bulunmaktadır. "O gerçeği getirdi ve peygamberleri doğruladı" (Saffat 37/37). Peygamberlerin iki temel

özellikleri belirtilmiştir. Bunlardan birisi hak olanı getirmiş olmaları, diğeri de daha önce gönderilen peygamberlerin tamamını tasdik etmeleridir. Biri diğeri teyit eden sözler söylemiş, hepsi aynı temel doğruları sunmuşlardır.

Resullerin kul oluşu özellikle üzerinde durulan husustur. “Peygamber kullarımıza söz vermişizdir” (Saffat 37/171). Peygamberlerle ilgili olarak Allah’ın önceden verdiği sözü vardır ve bu söz gerçekleşmiştir. Resullere Selam “gönderilenlere selam olsun” (Saffat 37/181) ifadesi ile peygamberlerin tamamı kastedilmiştir.

Gönderme ifadesi sıklıkla kullanılmıştır. Gönderme anlamı Allah’ın Hz. Salih’e mucize olarak “deveyi gönderen biziz” (Kamer 54/27) şeklinde belirtilmiştir. Kur’an’ın sunduğu bilgilerin Hz. Peygamberin doğruluğuna delil olduğu çeşitli şekillerde vurgulanmıştır. Bunlardan birisi de Kur’an’da kıssası anlatılan peygamberler, onlarla ilgili olaylar hakkında bu derece kapsamlı ve ince ayrıntılı bilgileri kendi imkanlarıyla elde etmesi mümkün değildir. Bunlar ona ancak vahiy yoluyla bildirilmiş olabilir. “Biz başka peygamberler de göndermiştir” (Kasas 28/45). “Biz göndericiyiz” (Duhan 44/5) ayeti peygamberleri Allah’ın gönderdiğinin delilidir.

Mürsel kavramı gönderilen elçi anlamında olunca, Allah’ın peygamber olarak gönderdiği insan, elçi olarak gönderdiği melek anlamlarında kullanıldığı görülmektedir. İnsanın insana elçi aracılığıyla hediye göndermesi de bu lafızlarla ifade edilmektedir. Hediye göndermeyi Yemen kraliçesi Belkis kullanmıştır (Neml 27/35).

Karyeye Resullerin Gelmesi “hani onlara elçiler gelmişti” (Yasin 36/13) şeklinde Antakya’ya gönderilen elçilerden bahsedilmiştir. Onlar geldiklerinde halka “biz bize gönderilmişiz” (Yasin 36/16) derken elçi olduklarını bildiriyorlardı. Şehrin kenar mahallelerinden birinde oturan mümin bir şahıs halkın elçilere karşı çıktığı ile ilgili bilgi almış, halkın bulunduğu yere gelmiş ve onlara nasihat içerikli hitabında “Ey kavmim bu elçilere uyunuz” (Yasin 36/20) demiştir. Kendisi o şahsiyetlerin elçi olduklarını, doğru olana çağırıldıklarını kabul ettiği gibi, bunu halkıyla da paylaşmak istemiş, fakat onlardan aynı duyarlılığı görememiştir. Onun çağrısı resullere tabi olmaya yönelikti.

Kur’an insanın ahirette ki diriliş sonrası şaşkınlığını bildirir. Orada ifade edeceği geçmişle ilgili pişmanlık ve hayıflanmalarına değinir “Peygamberler gerçekten doğru söylemişler” (Yasin 36/52) derler. Fakat bu itirafın bir yararı olmayacaktır. Mürseller kavramının elçi anlamında kullanımına bir başka örnek Hz. İbrahim’in kendisine misafir olarak gelen fakat melek oldukları anlaşılan kimselere “o halde işiniz nedir ey elçiler?”(Zariyat 51/31) ifadesini kullanmıştır. Gönderilenler (Mürselat) kavramı birçok anlamı içermiş, kapsamlı bir lafız olarak Kur’an’da yer almıştır (Mürselat 77/1). İnanç ve inkâr yeni değildir. Medeniyetin

oluşmasına peygamberler katkı sağlamış fakat insanlar inkâr eden ve inananlar olarak ayrılmışlardır.

Sonuç

Peygamberlere duyulan ihtiyaç bir realitedir. İnsanla ilgili hükümleri belirleyen Yüce Yaratıcı bunları kullarına peygamberleri aracılığı ile iletmiştir. Onlar önemli bir görev olan tebliğle memurdurlar. Dinin metinleri onlarla ilgili kapsamlı delil sunmuş, akıl da onların varlığını kabulde tereddüt etmez. Peygamberliği Allah'ın kullarına bir yardım ve lutfu olarak görmek gerekmektedir. Onların insanlara sundukları bilgiler onların hayatını ve geleceklerini ilgilendiren meselelerdir. İnsanlar bilgisizliklerini ileri sürerek mazeret ortaya koyamazlar.

Dünya ve ahirete yönelik insan faaliyetlerinin Allah rızasına uygun şekilde yürütülmesi peygamberlerin yolunda gitmekle sağlanmaktadır. İnsanlar arasında adalet, dürüstlük, ahlak, güzel muamele ve mutedil tutum onların öğütlerini almak suretiyle gerçekleşmektedir. İnsanın hayatını yaratılış gayesine uygun şekilde, faydalı ve makul yollarla sürdürmesi onlara uymakla sağlanmaktadır. İnsan gayesini onlardan öğrenmekte, onların telkinleri insanın düşünce inanç ve davranışlarının iyi, doğru ve hayır olana yönlendirmeye yöneliktir. Bu yönüyle de peygamberler insanlara Allah'ın rahmetinin tezahürüdür.

Vahyin vukuu ise bir diğer realitedir. Allah Teala dilediği hususları peygamberlerine bildirmekte, onlar vasıtasıyla iletmek istediklerine kullarına ulaştırmaktadır. Allah'ın peygamber göndermeden önceki toplumun durumu ile peygamber geldikten sonra toplumda meydana gelen değişim onların gerçekleştirdiği faaliyetleri ve başarılı olduklarını göstermektedir. İnsanlar bir örnek ve öndere muhtaçtır. O modele göre hareket etmeyi ilke edinmişlerdir. Peygamberler vazifelerini yerine getirirken son peygamberden sonraki süreçte müminler insanlara örnek olacaklardır.

Peygamberlerle cehalet içindeki beşer kitlesi bilgiye kavuşmuştur. Doğru bilgi delile dayalı inanç, makbul amel, güzel muamele ve ahlak onlar eliyle gerçekleşmiştir. Haksızlıkların önlenmesi, adaletin, hak ve hukuka riayetinin sağlanması onların eliyle olmuştur. İnsanların mutluluk yolunu öğrenmesi medeniyetin tesisi onlar aracılığı ile sağlanmıştır. Onların telkinleri insanların iyilik yolunda yetiştirmeye yöneliktir. Sosyal kurallar toplumsal ilkeler yanında ferdin himayesi kötülüklerin önlenmesi insanın irşat ve ıslah edilmesi onların öğütleriyle sağlanmıştır.

Onlar geçmişten verdikleri örneklerle ibret almaya ve hataların tekrarlanmamasına çağrı yapmışlardır. İnsanların gafletten uyanması, aklını kullanıp varlıklar hakkında tefekkürde bulunması onların irşadiyle sağlanmıştır. Batıl inanç ve yanlış din anlayışlarının önlenmesi peygamberler eliyle gerçekleşmiştir.

Düşmanlıkların önlenmesi, kalpler arasında güzel bağların kurulması peygamberler eliyle mümkün olmuştur. İnsanlar samimiyeti, inanç, düşünce ve faaliyetlerinde içten olmayı onlardan öğrenmiştir.

Güzelliklerden ve insani değerlerden mahrum olan beşer peygamber eliyle üstün değerlere kavuşmuştur. İnsanın kemalata ermesi sıradanlıktan kurtulmasını onlar sağlamışlardır. Onların gönderildiği ortamı kendilerinin gelişinden sonra yaşanan farklılıkla karşılaştırdığımızda insanları her iki âlemde bahtiyar edecek olan maddi ve manevi imkânları sağladıkları görülür. Belki de insanlığın temel görevi peygamberleri gerçek yönüyle tanımak ve onların getirdiği mesajı asıl şekliyle korumak anlamak ve hayata yansıtmaktır.